

Escriure bé

Avui tots els pedagogs es queixen que els alumnes no saben escriure. Com que jo ja tinc uns quants anys de vol, puc dir que ahir es queixaven del mateix, i cal suposar que abans-d'ahir feien la mateixa lamentació i que, per tant, demà sentirem una complanta idèntica. Potser algun dia en parlarem, d'aquest fenomen. I tot podria ser que arribéssim a l'obvietat que és com tots els fenòmens, culturals, religiosos, econòmics o morals: que sempre trobem que ahir tot anava més bé i que avui sí que hem tocat fons en el pendís de la degeneració. O, dit d'una altra manera: sempre ens amoïna el que és actual, el que ens afecta ara i aquí i a nosaltres, i la resta ens rellisca. L'obvietat absoluta.

Però avui enfocaré un altre aspecte de la qüestió. Hi ha molta gent que diuen o almenys creuen que ells "fan moltes faltes de català". Doncs bé: la meva experiència em diu que la major part de faltes importants en les redaccions de certs nivells educatius no són faltes de català; són atzagaiades que l'afectat les faria exactament igual en qualsevol altra llengua que escrivís. És una observació optimista o pessimista? Ho deixo córrer. I passo a la demostració.

Comentant els perjudicis que la introducció de les grans àrees comercials ha representat per als petits comerços, un alumne escriu: "A causa d'aquesta introducció, els petits comerços –o també nomenats botigues- s'han vist greument afectats, provocant-los un aïllament o fins i tot un tancament total d'aquests establiments per la manca de clients". De "faltes de català" que pugui detectar un corredor d'aules d'aprenentatge, potser només n'hi ha una: *nomenats* per *anomenats*. Si heu presentat l'escrit pulcrament amb ordinador i amb impressora làser, la resta pot passar desapercebuda, i en canvi és incomparablement més important. La disjuntiva (o també...) hi sobra: direm "comerços –també anomenats botigues-" o bé "comerços –o botigues-". El gerundi (*provocant-los*) està mal usat, més que res perquè no té subjecte: qui o què és que provoca això?

En tercer lloc, el pronom *los* i el fragment d'*aquests establiments* són la mateixa cosa: és com dir que al seu nebot Ramon un cop d'aire "li va provocar el mal de coll *del seu nebot Ramon*". I, ves per on, per fi ensopeguem amb el subjecte que buscàvem: *la manca de clients*: "la manca de clients provoca el tancament dels petits comerços"; només que aquest subjecte no hi figura com a tal, i per tant l'alternativa podia ser: "els petits comerços es veuen obligats a tancar per falta de clients". Tan fàcil que sembla, oi? Doncs tot això no té res a veure amb el català, sinó amb la intuïció lingüística que tots els humans, en teoria, tenim des del bressol (Chomsky *dixit*).

Aquest altre fragment és més aviat una endevinalla. Diu: "La falta de didactisme en els programes infantils de la televisió es veu reflexada quan ens fixem en quins són els jocs dels nens quan no veuen la televisió". Primer aclarim-ho: "La manca de principis pedagògics en els programes de la televisió es reflecteix en els jocs que fan la canalla quan tanquen la caixa dels trons". O bé: "Quan ens fixem en els jocs dels infants, hi veiem reflectides les poques aspiracions pedagògiques de la televisió". El quid de l'embull del text original és en gran part només això: un embull amb el verb reflectir: diem es reflecteix en i no pas es reflecteix quan. Hi ha una altra coseta: la mania d'usar termes abstractes, difícils de controlar; per què didactisme i no una altra paraula més intel·ligible, més de cada dia? La "falta de català" és

només l'ús d'un inexistent verb *reflexar*. La resta no té res a veure amb la nostra llengua; té a veure exclusivament amb la nostra intel·ligència natural.

Joan Solà, "Escriure bé". *Plantem cara*, 2009